

Nacrt

**PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O RODILJNIM I
RODITELJSKIM POTPORAMA, S KONAČNIM PRIJEDLOGOM
ZAKONA**

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O RODILJNIM I RODITELJSKIM POTPORAMA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovog Zakona sadržana je u odredbama članka 2. stavka 4., podstavak 1., Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 85/10– pročišćeni tekst i 05/14).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU PREDLOŽENIM ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

1. Ocjena stanja

Zakon o rodiljnim i roditeljskim potporama („Narodne novine“, broj 85/08., 110/08. i 34/11, 54/13 – u daljnjem tekstu: *Zakon*), u primjeni je od 1. siječnja 2009. godine, a pripada sustavu obiteljske politike i socijalne sigurnosti kojim se na izravan način štiti majčinstvo, olakšava usklađenost obiteljskih i profesionalnih obveza, potiče natalitet te omogućava veće sudjelovanje očeva u ranom podizanju i odgoju djece.

Ovim je Zakonom uređeno pitanje ostvarivanja prava trudnica, roditelja, odnosno roditelja na odgovarajuće vremenske i novčane potpore bez obzira na radnopravni status te, sukladno svojoj svrsi donošenja, na odgovarajući način propisuje i neke obveze poslodavca u pogledu zaštite i prava trudnice, roditelje i majke do prve godine života djeteta na radnom mjestu.

U 2013. godini Zakon je izmijenjen sukladno preuzetim obvezama Republike Hrvatske uz izvršeno usklađivanje sa Direktivom Vijeća 2010/18/EU od 8. ožujka 2010. godine o provedbi revidiranog Okvirnog sporazuma o roditeljskom dopustu, koji su sklopili BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP i ETUC te o opozivu Direktive 96/34/EZ (u daljnjem tekstu: revidirani Okvirni sporazum), kao i Direktivom 2010/41/EU od 7. srpnja 2010. godine o usvajanju načela jednakosti postupanja prema ženama i muškarcima koji obavljaju samostalnu djelatnost u svojstvu samozaposlene osobe. Navedenim izmjenama izjednačeno je trajanje posvojiteljskog dopusta zaposlenog posvojitelja i samozaposlenog posvojitelja, neovisno o dobi posvojenog djeteta. Isto tako je izjednačeno trajanje posvojiteljske pošte od rada i posvojiteljske brige o djetetu, neovisno o dobi posvojenog djeteta za posvojitelje drugog radnopravnog statusa s ciljem pravednijeg uređenja i ovog područja.

Uzimajući u obzir činjenicu da je u međuvremenu na snagu stupio Zakon o jedinstvenom tijelu vještačenja („Narodne novine“, broj 85/14), nužno je radi usklađenja s istim na odgovarajući način izmijeniti i dopuniti Zakon o rodiljnim i roditeljskim potporama te dodatno izmijeniti u dijelu koji se odnosi na izjednačavanje prava na roditeljski dopust posvojitelja blizanaca i posvojitelja koji istovremeno posvajaju više djece sa pravima zaposlenih i samozaposlenih roditelja.

2. Osnovna pitanja koja se uređuju predloženim zakonom

Ovim se Zakonom usklađuju odredbe Zakona koje se odnose na postupanje nadležnog tijela za ostvarivanje prava na roditeljne i roditeljske potpore, a prema Zakonu o jedinstvenom tijelu vještačenja.

Usvajanjem ovoga Zakona omogućit će se da sukladno intenciji koja je propisana u Zakonu o jedinstvenom tijelu vještačenja od 1. siječnja 2015. godine, poslove vještačenja pri ostvarivanju prava iz Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama obavlja Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, sukladno posebnom zakonu, na način da se vještačenje u prvostupanjskom postupku radi ostvarivanja prava iz Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama obavlja u područnim ustrojstvenim jedinicama Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom mjesno nadležnim prema prebivalištu osobe koja se vještači dok se vještačenje u drugostupanjskom postupku radi ostvarivanja prava iz sustava socijalne skrbi obavlja u Središnjem uredu Zavoda.

Također, dodatno se izjednačava pravo posvojitelja blizanaca i posvojitelja koji istovremeno posvajaju više djece sa pravima zaposlenih i samozaposlenih roditelja, u dijelu koji se odnosi na pravo na roditeljski dopust. Nova predložena odredba članka 36. stavka 3. Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama u potpunosti je usklađena s odredbama Direktive 2010/18/EU od 8. ožujka 2010. o provedbi revidiranog Okvirnog sporazuma o roditeljskom dopustu koji su sklopili BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP i ETUC te o stavljanju izvan snage Direktive 96/34/EZ (SL L 68, 18.3.2010.).

3. Posljedice koje će donošenjem zakona proisteći

Odredbe ovog Zakona pridonijet će ostvarivanju pretpostavki za početak rada Jedinstvenog tijela vještačenja, kao ustrojstvene jedinice Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, sukladno odredbama Zakona o jedinstvenom tijelu vještačenja.

Također, izjednačavanjem prava posvojitelja blizanaca i posvojitelja koji istovremeno posvajaju više djece sa svim pravima zaposlenih i samozaposlenih roditelja u dijelu koji se odnosi na pravo na roditeljski dopust, ostvaruje se načelo jednakosti svih građana pred zakonom koje je zajamčeno Ustavom Republike Hrvatske.

III. OCJENA I IZVORI SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovog Zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u Državnom proračunu.

IV. OBRAZLOŽENJE PRIJEDLOGA ZA DONOŠENJE ZAKONA PO ŽURNOM POSTUPKU

Sukladno člancima 204. i 206. Poslovnika Hrvatskoga sabora, predlaže se donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama po žurnom postupku.

Naime, predmetnim zakonom predviđa se usklađivanje sa važećim dokumentima Europske unije, a ujedno se predmetnim zakonom usklađuju odredbe Zakona o rodiljnim i roditeljskim potporama sa Zakonom o jedinstvenom tijelu vještačenja koji je stupio na snagu 24. srpnja 2014. godine, a sve kako bi se osiguralo da vještačenja pri ostvarivanju prava iz Zakona o rodiljnim i roditeljskim potporama od 1. siječnja 2015. godine obavlja Jedinstveno tijelo vještačenja pri Zavodu za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O RODILJNIM I RODITELJSKIM POTPORAMA

Članak 1.

U Zakonu o rodiljnim i roditeljskim potporama („Narodne novine“, broj 85/08., 110/08. i 34/11, 54/13) u članku 18. stavku 2. podstavku 3. riječi: „ocjeni nadležnog tijela vještačenja Zavoda“ zamjenjuju se riječima: „nalazu i mišljenju Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom sukladno posebnom zakonu“.

Članak 2.

U članku 23. stavcima 1., 2. i 6. riječi: „nadležnog tijela vještačenja prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju“ zamjenjuju se riječima: „Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom sukladno posebnom zakonu“.

Članak 3.

Članak 36. stavak 3. mijenja se i glasi:

„(3) Po iskorištenju posvojiteljskog dopusta iz stavka 1. i 2. ovoga članka zaposleni posvojitelj ili samozaposleni posvojitelj za posvojenika do njegove 8. godine života ima pravo na roditeljski dopust i sva druga prava zaposlenog roditelja i samozaposlenog roditelja pod uvjetima i u trajanju propisanom ovim Zakonom.,,

Članak 4.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u „Narodnim novinama“, osim članaka 1. i 2. koji stupaju na snagu 1. siječnja 2015. godine.

OBRAZLOŽENJE

Članci 1. i 2.

Ovim člancima, odredbe članaka 18. i 23. usklađuju se sa odredbama Zakona o jedinstvenom tijelu vještačenja, a koji je stupio na snagu 24. srpnja 2014. godine. Navedenim se Zakonom o jedinstvenom tijelu vještačenja predviđa da će od 1. siječnja 2015. godine poslove vještačenja u postupcima za ostvarivanje prava propisanih Zakonom o roditeljskim potporama obavljati Jedinstveno tijelo vještačenja kao ustrojstvena jedinica Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Članak 3.

Ovim člankom utvrđuje se pravo zaposlenog posvojitelja ili nezaposlenog posvojitelja da za posvojenika do njegove 8. godine života, ima pravo na sva prava zaposlenog roditelja i samozaposlenog roditelja pod uvjetima i u trajanju propisanom ovim Zakonom.

Članak 4.

Propisuje se stupanje na snagu Zakona na način da odredbe koje se odnose na usklađivanje sa Zakonom o jedinstvenom tijelu vještačenja stupaju na snagu 1. siječnja 2015. godine kada Jedinstveno tijelo vještačenja počinje s radom.

TEKST ODREDABA VAŽEĆEG ZAKONA KOJE SE MIJENJAJU

Članak 18.

(1) Ako jedan od zaposlenih ili samozaposlenih roditelja umre ili ako je iz bilo kojeg drugog opravdanog razloga spriječen započeti ili koristiti pripadajuće pravo, pravo korištenja po osnovi ovoga Zakona prenosi se na drugog roditelja.

(2) Pod opravdanim razlozima iz stavka 1. ovoga članka podrazumijeva se:

– kad je jedan roditelj lišen roditeljske skrbi; kad je jednom roditelju oduzeto pravo života sa svojim djetetom; kad je jedan roditelj potpuno lišen poslovne sposobnosti, djelomice lišen poslovne sposobnosti u odnosu na roditeljsku skrb, proglašen nestalim, nepoznat, nepoznatog prebivališta ili boravka ili je prema nalazu nadležnog centra za socijalnu skrb grubo zanemario skrb o djetetu napuštanjem djeteta,

– kad su radi zaštite dobrobiti djeteta susreti i druženje djeteta s jednim od roditelja zabranjeni ili ograničeni ili je jednom od roditelja, prema posebnim propisima, izrečena mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, zabrana približavanja djetetu ili udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora u kojem dijete živi,

– kad je jedan od roditelja teško bolestan ili je ovisan o pomoći druge osobe radi čega je na duže vrijeme spriječen ili u znatnoj mjeri ograničen u obavljanju svoje roditeljske skrbi prema ocjeni nadležnog tijela vještačenja Zavoda,

– kad je jedan od roditelja kao djelatna vojna osoba u vojnoj misiji izvan Republike Hrvatske ili na izdržavanju kazne zatvora u trajanju dužem od jedne godine neprekidno, a sve pod uvjetom da se taj roditelj, pisanom izjavom, odrekao prava na korištenje roditeljskog dopusta u korist drugog roditelja.

(3) Korištenje prava od strane jednog roditelja u smislu stavka 1. i 2. ovoga članka primijenit će se i na sve ostale korisnike prava iz ovoga Zakona, bez obzira na njihov međusobni radnopravni status, pod uvjetom da roditelj, odnosno korisnik na kojeg se prenosi pravo korištenja tog prava, ispunjava uvjete prema ovom Zakonu.

(4) Za slučaj iz stavka 3. ovoga članka, roditelj, odnosno korisnik na kojeg je preneseno pravo korištenja pripadajućeg prava drugog roditelja, odnosno korisnika ostvaruje sva prava propisana ovim Zakonom, ovisno o svom radnopravnom statusu.

Članak 23.

(1) Jedan od zaposlenih ili samozaposlenih roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju (dijete s težim tjelesnim ili mentalnim oštećenjem ili težom psihičkom bolesti), nakon isteka prava na roditeljski dopust sukladno članku 12. ili članku 15. stavku 1. i 2. ovoga Zakona ili u tijeku korištenja ili nakon isteka prava na roditeljski dopust sukladno članku 14. ili članku 15. stavku 3. ovoga Zakona, na temelju nalaza i mišljenja nadležnog tijela vještačenja prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju, ima pravo na dopust za njegu djeteta do navršene 8. godine djetetova života.

(2) Jedan od zaposlenih ili samozaposlenih roditelja pravo iz stavka 1. ovoga članka može koristiti i kao pravo na rad s polovicom punog radnog vremena te nastaviti njegovo korištenje i nakon navršene 8. godine djetetova života, sve dok ta potreba traje, a na temelju nalaza i mišljenja nadležnog tijela vještačenja prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju.

(3) Zaposlenom ili samozaposlenom roditelju se sva neiskorištena prava na roditeljski dopust iz članka 14. ili članka 15. stavka 3. ovoga Zakona za odnosno dijete stavljaju u mirovanje s danom početka korištenja prava iz stavka 1. ili stavka 2. ovoga članka.

(4) Za slučaj da je roditelj iz stavka 1. ili stavka 2. ovoga članka svoje pravo na roditeljski dopust za odnosno dijete prenio na drugog roditelja, svako daljnje korištenje tog prenesenog prava stavlja se u mirovanje s danom koji prethodi početku korištenja prava iz stavka 1. ili stavka 2. ovoga članka, bez obzira na okolnost koristi li drugi roditelj trenutačno to preneseno pravo u obliku roditeljskog dopusta ili rada u polovici punog radnog vremena ili je najavio namjeru korištenja tog prava.

(5) Prava iz stavka 1. ili stavka 2. ovoga članka može koristiti samo jedan od zaposlenih ili samozaposlenih roditelja prema međusobnom dogovoru ili po odluci nadležnog suda.

(6) Pravo iz stavka 1. ili stavka 2. ovoga članka ne može se koristiti za slučaj da jedan od roditelja djeteta, prema ovom Zakonu, već koristi to pravo za drugo dijete ili da jedan od roditelja djeteta, prema propisima iz socijalne skrbi, za to dijete ima priznat status roditelja njegovatelja, izuzev ako na temelju nalaza i mišljenja nadležnog tijela vještačenja prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju, kojim je utvrđeno da roditelj koji koristi pravo za drugo dijete nije u mogućnosti pružati odgovarajuću njegu za dvoje ili više djece zbog težine njihova mentalnog ili tjelesnog oštećenja, odnosno teže psihičke bolesti.

(7) Zaposleni ili samozaposleni roditelj za vrijeme korištenja prava iz stavka 1. ili stavka 2. ovoga članka ima pravo na novčanu naknadu prema ovom Zakonu.

(8) Ministar nadležan za obitelj, uz mišljenje ministra nadležnog za zdravstvo, pravilnikom će propisati uvjete i postupak za stjecanje prava iz ovoga članka.

Članak 36.

(1) Zaposleni posvojitelj ili samozaposleni posvojitelj ostvaruje posvojiteljski dopust u trajanju od 6 mjeseci za dijete do 18 godina života.

(2) Za slučaj posvojenja blizanaca ili istodobnog posvojenja dvoje ili više djece ili djeteta koje posvojenjem postaje treće ili svako sljedeće dijete u obitelji zaposlenog posvojitelja ili samozaposlenog posvojitelja, ili djeteta s teškoćama u razvoju, posvojiteljski dopust iz stavka 1. ovoga članka produžuje se za 60 dana.

(3) Po iskorištenju posvojiteljskog dopusta iz stavaka 1. i 2. ovoga članka zaposleni posvojitelj ili samozaposleni posvojitelj za posvojenika do njegove 8. godine života ima pravo na roditeljski dopust u trajanju od 6 mjeseci.